

QK. VIII, #. 3.

De Thermis Radebergens. et Reibollogranensibus

I, 107.

AD

MEMORIAM

BEATI

M. JO. CHRISTIANI
GEIERI,

DIE V. APRIL. A. C. MD CC XXXII.

PUBLICA ORATIONE

IN

AUDITORIO PHILOSOPHORUM

RECOLENDAM

INVITAT

FACULTATIS PHILOSOPHICÆ

PRO-DECANUS

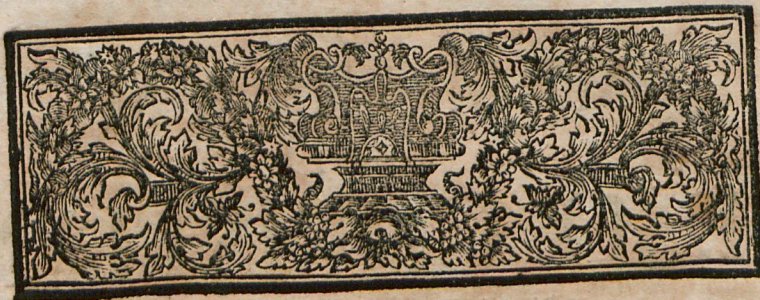
D. JO. CHRISTIANUS LEHMANN,
PHYS. PROF. PUBL. ORDIN. ET MED.
EXTRAORD. ACAD. DECEMVIR. COLL.
MAJ. PRINC. COLLEG. ET ACAD. LEO-
POLD. UT ET SOC. PRUSS.
MEMBR.

LIPSIAE,

LITTERIS JOH. ANDREÆ ZSCHAU.

Yd
4535

I. N. J

IN infinitum divisionem institui posse, numerosque suos in infinitum divisibiles esse, Arithmetici uno ore affirmant atque defendunt. Nam dum unitati lineam subducunt, in partem dimidiam esse eo ipso actu divisum numerum unicum, evidenter demonstrant. Dividendo numerum tunc dimidiatum, jam pergunt, subscribendo lineam, quo actu unius partis dimidia pars, iterum in partem dimidiam, seu binas partes i. e. quartas secant.

Imo nihil Arithmeticos prohibet, quominus Logarithmum sibi fingant longiorem ipso *Æquatore*, toti Terrarum orbi circumsepto, huic scilicet lineæ vastissimæ numeris consignatæ, rectam lineam de novo subducere, adeoque in ineffabiles partes unicum totum, i. e. in infinitum dividere Arithmeticos posse, & actuali potentia dividendi instructos esse superbiunt.

Ast cogitando tantum divisionem in infinitum se instituerent, non negant Arithmetici, & hinc ipsi imbecillitatem suam fatentur. Etenim nihil reale hæc divisio in infinitum, sed tantum mentale sapit, nullumque effectum habet atque producit.

Agere

Agere se tamen aliquid, porro infant, dum mentē
divisionem unius in infinitum vel lineis subscribere, loga-
rithmis vastissimis intendunt.

Qualis vero inter cogitationem & actionem interce-
dat insignis differentia, lippis & tonsoribus notum. Ac
proin nec hac ratione Arithmetici divisionem unius in infi-
nitum divisibilem adhuc probarunt.

Enim vero sumamus Arithmetica exercitatissimum,
imo acutissimum artificem, qui totum vitæ suæ tempus in
dividendo in infinitum consumere, vel sancte promississet,
vel ad dividendum in infinitum condemnatus esset.

Quid inde concludendum? stupendam vastaque di-
visionem ille, vel ad decrepitam senectutem progressus in
cogitatione tam diuturna quidem intendit ac molitur. At
ut brevis sim, ipse artifex egregius, mortalis & finitus est,
adeoque ejus vita perditur & intercipitur, laudata quo-
que illius divisio in infinitum, vel tantum cogitatione ador-
nata, vel stupenda applicatione producta & acquisita inter-
rumpitur.

Destructa itaque probabilitate numeros dividendi in in-
finitum arithmetica; tanto magis Physicorum quorundam
dogma, materiam in infinitum esse divisibilem, corrui &
exploditur.

Quod in hoc Programmate, occasione dominii creatu-
rarum, hominibus a Deo T. O. M. concessi, ex doctrina de ma-
teriæ finitate sum demonstraturus.

Finitas nempe materiæ terminum extensionis designat,
quo quævis alia extensio sive possibilis, sive intelligibilis re-
moveatur, atque negatur. Cum enim una materiæ pars aliam
removeat, ac una extra aliam constituta sit, nulla earum in
infinitum extensā esse potest; sed pars quælibet propriæ suæ
extensionis terminos habere, & esse debet finita; quia in in-
finitum aliud extra se non admittit, & quod terminos habet,
finitum sit, necesse est.

Ex qua partium materiæ finitate sequitur totius molis materiæ finitas. Nam totum, id omne, quod habet, partibus suis debet, nec plus esse potest in toto, quam in partibus fuit, ac proin tota materiæ substantia coagmentata ex partibus, quæ singulæ finitæ sunt, finita esse atque extensionis suæ terminos habere debet.

Quamobrem ubi definivimus finitatem materiæ, terminum ejus extensionis designare, quo quævis alia extensio sive possibilis sive intelligibilis removeatur, rationem positionis ipsa experientia explicat ac confirmat.

Nam ubi *fons ab Augustissimo Rege nostro FRIDERICO AUGUSTO* cognominatus prope urbem Radebergam situs, ex monte satis alto, per cryptam ducentarum quinquaginta orgyrum longam, effossamque profluens, *jussu Regis Clementissimi* a me, ratione suarum qualitatum sciscitandus, ac analysi physicæ & chymicæ subjiciendus erat, qualem experientissimi Physici ac Medici quidem publicis scriptis, tanquam inutilem, minus sanam & nocivam aquam rejecerunt ac detestati sunt, id quod binis meis de hoc balneo editis Tractatibus confutavi, particulas vitrioli martis solares, quas in eo præsentem esse negabant ac pernegabant, clare & ad oculum, & quidem copiosas, per affusionem contrariorum atque præcipitationem aliasque enchireses demonstravi. Fructumque harum aquarum medicatarum An. M D C C X X V I I I. prima vice ipse *Rex Clementissimus* percepit cum euphoria, de quo Deo laus sit & gloria, & quo successu felici quivis subditus adhuc gaudet & lætatur.

Minimæ ferme erant undulantes particule martiales vitriolicæ in aquis istis Radebergenfibus quoque dispersæ, & extenuatæ, levique adminiculo haud observabantur. Interim extensionis suæ terminum habent. Quapropter adminiculis adhibitis compulsæ atque collectæ hæc minimæ indolem suam, genusque probarunt ac prodiderunt.

Pari ratione nil heterogenei, vel vitrioli venerei in fonte
foterio

foterio cognominato à me, *Reginæ gloriosissimæ CHRISTIANÆ EBERHARDINÆ* detegi posse, ex hac doctrina de materiz finitate probavi. Siquidem scaturigo fontis dicti, in cacumine montis grandioris & altioris, prope Reiboldsgrün in Variscia observatur, aquæ tam limpidæ & pellucidæ effluunt, per horas tamen aliquot in vitro stagnantes, quod mirandum, motu intestino scil. aquarum segniore facta, spirituque sulphureo minerali exhalato, turbantur evidentissime, lactescunt, imo flavescunt, particulaque martiales in minutiam sane extensa, se attingentes, atque a volatilibus relictæ, in ochram ferream condensatæ, copiose ad fundum vasis ruunt, per chartam emporeticam, ubi aqua ab istis minimis, tamen numerosioribus martialibus separatur ac philtratur, ochraque postmodum in aere tantum exsiccat, admoto magnete, plenarie huic appellitur. Martiales esse particulas, & hoc experimento probatur; puras tamen & nil cupri s. venerei præsto esse, demonstrat ulterius mixtio hujus aquæ, cum infuso gallarum, quo aquæ ex fusco ad nigredinem vergenti, color inducitur.

Qua qualitate introducta i. e. martialibus tenuissimæ extensionis, cum mucaginosis gallarum collectis, aquisque ita factis opacis, frustulum aluminis injicitur, quo alumine soluto, de novo solvuntur & martiales & gallarum in tam minimas, ratione extensionis consideratas, ut aquæ iterum pelluciditatem pristinam sibi restitutam acquirant. Quale phænomenon nunquam contingit, si micula vitrioli veneris huic aquæ, infuso gallarum mixtæ, addita fuit. Licet enim vitrioli veneris dicta particula, in insigni quantitate mixturæ, etiam in minimas, & ineffabiles resolvitur partes: interim extensionis terminos adhuc habentes, per aluminis mixtionem factam, deteguntur. Nam mixtio, ob præsentis particulas venereas, nunquam evadet pellucida. Qvales merito aquas, vitriolo venereo imprægnatas, ad usum internum, Medici detestantur.

Progredior ad ignem, qui minutas sane moleculas adhuc in minutissimas resolvit partes, & ferme in principium materia-

teriale, ac in atomos, eas discernit ac dirumpit. Removet omnino partes materia a se invicem, ut alia partes, ab aliis constituta, fiant. Quarum nonnulla in atmospharam dispersa, fumi instar crassioris, adhuc producuntur, qualem ab ellichniis numerosioribus exsurgere videmus, ubi metallifossore solennia sua celebrant, tunc plerumque vel totum caelum, a resolutione per ignis flammam particulis oleosis, tenebris & nigredine evidenti obnubilatur. Quae tenebrae tam diu sistuntur, quam diu cohortes metallifossorum solennitates suas uno in loco continuant. His tandem abeuntibus & separatis, crassiores hae atri vaporis moleculae, in tenuiores per aeris motum intestinum & localem rediguntur: eumque in modum earum extensionis alteratur, ut aerem pellucidum, purioremque pristinum habeas.

Eandem resolutionem, attamen finitam, in bituminosis accensis quibusvis observabis, calore intensiori in fumum crassiores rediguntur, aucto ignis gradu, fumum spargunt magis albicantem, ac tenuiorem, usque dum mox magis adhuc attenuantur minima, & in flammam rediguntur, quae aqvosae salinas, terrestres partes a connexione molecularum, vel etiam corporum liberat, & separatam a se invicem, extensionem priorem, illis tantum restituit, ut loco vegetabilium, sal, aqvam & terram illorum acquiramus, suis usibus destinanda.

Ex doctrina de coloribus hypostaticis, qua parte Physices, tinctores & pictores utuntur, ut dominium in creaturas exercere, sibi que ad vitam conservandam sumptus necessarios & divitias comparare possint. Ex unica olla tincturae illorum praeparata, plus quam duodecim diversorum colorum species producent, & serica, & utensilia, & lintea diversimode & distincte tingunt, quod totum negotium a finitate materiae dependet. Prima species, in operatione proveniens, saturatissime tincta cernitur. Altera species pallidior se sistit, & sic gradu descendit tinctura & color. Ratio physica est evidens, numerosioribus tincturae partibus, in fluido praesentibus, saturatior

tior color producitur. Extensione ulteriori vero, tinctura alterata, & partibus a se invicem absumtis, quæ linteaminibus colorem introduxerunt; denique plane remotis & ablatis, ac extra se quoque longius distantibus & constitutis, rarioribus hac ratione factis, debilior lucis reflexio excitatur, hinc minorem tincturæ gradum, speciemque diversam, coloris hypostatici oculis sistunt.

In crassioribus atque solidis corporibus materiam finitam esse, libellæ ostendunt. Demptis scilicet successive partibus, præpondium in continenti alterius bilanci aderit, quod unumquemque admonet, ad æquationem æquilibrii restituendam, ex altera bilanci contrapondium quoque esse minuendum.

Qvale experimentum, licet levidense creditur, insignem usum tamen generi humano, in diversis actionibus præstat, atque inter emptorem & venditorem justos limites, pretiumque verum determinat.

Quæ recensita hætenus omnia clare probant, materiam esse finitam, terminosque suos a Creatore ipsomet datos & præfixos admittere. Divide itaque partes a se invicem sive actu, sive mentaliter, nunquam in infinitum, probe tamen & ad stupendam minutiem in indefinitum materiam, omniaque ex ea producta divides & separabis.

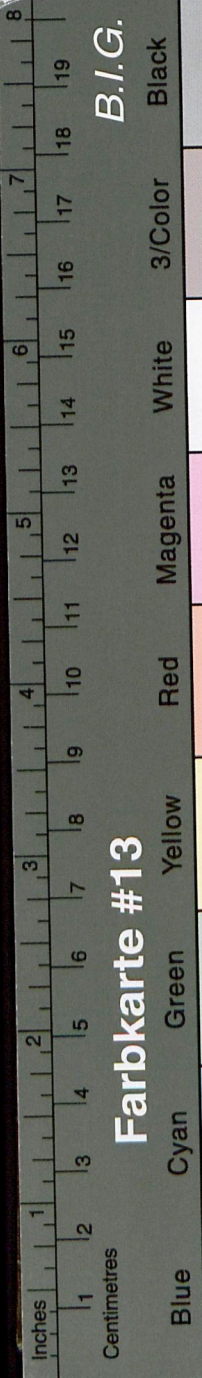
De quo, uti alio tempore plura dicendi erit occasio: ita nunc, quod nostri est officii, Orationem illam publicam & anniversariam indicamus, quæ proximo Saturni die in memoriam Viri, de literis humanioribus & sacris, beneficio in cultores earum ingenuos collato, valde meriti, beati M. JOANNIS CHRISTIANI GEIERI, statim post horam IX. matutinam habebitur. Excurret in ea Vir-Juvenis pereximius, GOTTLIEB ERNESTUS LUCIUS, Bornensis, S.S. Theol. Cultor perindustrius in GEIERI, Evergetæ & totius

90. 4575
X 345611 1618

torius ejus vitæ laudem, ipsiusque amorem in bonas literas
& insignem beneficentiam grato animo prædicabit. Ad
quam itaque orationem audiendam ut RECTOR Acade-
miæ Magnificus, Comitesque illustrissimi, una cum Proce-
ribus Academiæ venerandis & universo Nobilissimorum
Civium nostrorum choro faciles se præbeant, & præsentia
sua honorifica & favissima actui huic Academico decus &
ornamentum omne concilient, rogamus decenter &
compellamus. Dab. Dom. Judica, A. C.

M D CC XXXII.

B.I.G.

Farbkarte #13

I, 107.

bergenf. et Feibohlographenfibur

AD

MORIAM

Yd
4535

BEATI

CHRISTIANI

EIERI,

RIL. A. G. MD CC XXXII.

CA ORATIONE

IN

O PHILOSOPHORUM

ECOLENDAM

INVITAT

IS PHILOSOPHICÆ

D-DECANUS

ISTIANUS LEHMANN,

PUBL. ORDIN. ET MED.

ACAD. DECEMVIR. COLL.

COLLEG. ET ACAD. LEO-

UT ET SOC. PRUSS.

MEMBR.

LIPSIAE,

JOH. ANDREÆ ZSCHAU.

